

Preus de subscripció: — Dintre 'l regne, tres mesos, 6 rs. — Un any, 20. — Ultramar y Filipinas, 30. — Estranger, 44. — Un número solt, 4 quartos. — Atrassat, 8.

Punts de subscripció: — En l'adminisració y en las principals llibrerías de Catalunya Mallorca y Valencia. Los pagos s'han de fer per adelantat.

Administració: Condal, 37, baixos.

FULLARACA.

EN lo temps que compta de vida 'l nostre periódich no 'ns havem cansat may d'evidenciar fins allà ahont havem pogut la falta de serietat y de trascenden-

cia de molts treballs que 's realisan en aquesta época. Que axó acusa decadencia es induptable, pero que aqueixa decadencia realment existesca en la constitució interna de la nostra societat, axó ja es una altre qüestió qu' es precís discutir.

Nó; podem estar més ó ménos desmoralisats, podem haver prostituhit la nostra naturalesa, pero lo poble que á pesar de tot te sabís y te artistas, te homes de ciencia y de industria que saben posar per tot arreu ben alta la bandera de la Pàtria, no es un poble en decadencia, no es un poble impotent, perque sa virilitat material y la forsa de sa inteligencia contradiuhen als pessimistas que tot ho miran ab ulleras de color fosch.

Mes, *que pot fer*, no vol dir tampoch *que fassa*, perque axó es també un altre capítol, y en aquest cas no creyem qu' estiga del tot mal lo títol del present article si á *fullaraca* 's reduhexen la major part de las obras que 's projectan ó 's portan á terme.

Podria dirse, si valgués una expressió gráfica catalana, que 'ns hem tornat *donetas*. En la esfera política com en la esfera social, en l' ordre religiós com en l'ordre económic, ab tot y que sabem medir las circunstancias dels fets y de las necessitats ab una mida justa y racional, ni fem lo que deuríam ni fem lo que pensam. Nos ha dominat certa indecisió,

certa volubilitat, certa mesquinesa, y sols axís se compren que passem lo temps en estérils disputas, que no fem res de profit y que aparescam raquítics en todas las nostras manifestacions.

Nos ha inspirat aqueixas consideracions la lectura dels periódichs dels derrers dias. En los uns hi trobem lo programa de las próximas festas de la Mercé, en los altres, comentaris sobre 'l discurs de Mr. Waldeck Rousseau; en los del un color hi llegim disquisicions filosóficas sobre l' anada del Rey á Alemania y sobre la mort del gran Rey Enrich V, compte de Chambord; en los de color diferent nos enteram de lo que pensan, del qué diuhen, del qué fán, del qué 's proposan fer los polítichs qu' estiuejan, potser á costas del país..... meditem un xich y exclamam: ¡tot axó es *fullaraca*, res mes que *fullaraca*!

Perque ¿qué signifiquen las festas de la Mercé? Molt podrian significar vestidas ab lo ropatge tradicional de Catalunya, pero are, destinant un sol ofici pera funcions religioses, projectant tants y tants monuments, tants y tants gallarets, tanta y tanta *fullaraca* ¿qué signifiquen, repetim, las festas de la Mercé? Tenim unas presons indecorosas, tenim un mal edifici pera jutjats, tenim los obrers sens protecció moral y material, tenim una maynada que vá perduda renegant y fent trenta mil disbarats pels carers, tenim necessitat d' escolas públicas, de bibliotecas, d' establiments de beneficencia.... ¡y 'ns entretenim posant banderetas y fent lluminarias á la Rambla!

Y qué ¿qué ha dit Mr. Waldeck Rousseau, ministre de Fransa, en la inauguració de la estatua de *La Fayette*? Ha dit las vulgaritats, absurdos y contrassentits que constantment diuhen los nostres republicans. Ha sigut la veu de la revolució del 93

resuscitada en la revolució dels nostres dies; ha sigut un sacudiment innecessari de la agonejanta república francesa. Ha sigut una festa més feta per un objecte inútil..... ¿y per axó aplaudiu tant, republicans espanyols? ¡Fullaraca, res més que fullaraca!

¿Y 'l viatge del Rey? ¿Y la mort del Compte de Chambord? Lo viatge del Rey es un viatge poch ménos que de recreo, porque es l' únich que saben fer los reys de avuy; la mort del Compte de Chambord es la mort de tot un carácter, devant la qual sols cap abaxar lo front y pregar pera la salvació d' Fransa. La unió dels llegitimistas francesos al voltant del Compte de París ja está feta y ells obrarán pera enderrocar aqueix trasto inservible y perjudicial de la república. Dexem qu' ells obren, ajudamlos en sas oracions, pero no 'ns entretingam en fer judicis, en donar consells, en aventurar acontexements que s' han de perdre inevitablement en la buydor.

Després segueix aquest farseig en que 'ls prohoms de la moderna política se 'n van á descansar, fora del bullici de la Còrt, de las intrigas y afanys del hivern ab la mira, nó d' estudiar y fer exámen de conciencia allá en lo retiro de sas possessions, sino ab l' intent de que 'ls vajan á visitar, de que 'ls festejen, de que ls' ambicionen pera que després la premsa, *lo quart poder del Estat*, com ne diuen are, porte per tota la nació la veu de sa fama, de sos talents, de sos desitxs, de sos projectes y 'ls admiren las generacions, encare que més que á la admiració de las generacions aspiren á la consecució de una cartera de ministre. ¿Pero tot axó no es *fullaraca*? ¿Qué importa á la nació qu' en Martos ó en Serrano, en Cánovas ó en Sagasta se distregan y s' exhibescan si lo que la nació necessita no ho te, si la industria, 'l comers y totas las forsas productoras del país agonisan?

Dexamnos de baxesas; dexamnos de *fullaraca* y promovem la reacció necessaria á aqueix desballesament que 'ns empetiteix. Es hora ja de que establim lo verdader imperi de la rahó, de la veritat y de la justicia fent que Deu impere en nostre cor y en nostre seny; á la propaganda de la revolució contestem ab la propaganda de la caritat; á las obras ficticias, estérils, de *doublé*, oposam obras trascendentals, de profit, de durada, trayem, en fí, la *fullaraca*, tiremla al foch, y si axís treballem, no hi há dubte, la nació espanyola recobrará son antich esplendor y 'l pervenir li reservarà glories altíssimas.

En una paraula: *fem més y parlamentajem menos*.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

LA RIQUEZA EN LAS SOCIETATS CRISTIANAS.

LA CRÍISIS.

Molt sovint las perturbacions que tenen per causa, ó be una producció exagerada sobre certs punts ó be una producció insuficient respecte d' altres, portarán á una situació en la qual casi tots los productes de diversas industrias serán massa abundants. En efecte, si moltes de las grans industrias de la societat venen á portar uns á l' excés la sua producció, y per conseqüencia de aquest mateix excés se troban en la necessitat de disminuirla súbitament, com tots aquells que en tals industrias se ocupan son els consumidors de casi tots los productes del treball nacional, quant el jornal els faltará y son consum se parará, també s' estancará 'l despaig de la major part de las industrias que 's repartexen l' activitat de la societat, y totas aquestas industrias patirán, en diferents graus, del mateix mal de que patexen las industrias que son la causa primera del desastre.

D' una manera ó d' una altra, aquesta mena de perturbacions se produhexen ab molta freqüencia en las societats. Quant no son mes que parcials, poden donar per resultat lo llansar á unas certas classes en un estat de sufriment, que sens dupte convé abreviar ó atenuar, pero que no es un mal de que la societat tinga de alarmarse. Es impossible, en mitx de las complicacions que fa naxer la extensió dels canvis, quant aquells que efectuan el cambi no 's troban directament els uns en presencia dels altres, sino que al contrari 's troban á grans distancias, es impossible, dich, que 's puga sempre, sobre tots los punts y per tots los géneros de treball, proporcionar exactament la producció á las necessitats del mercat. Habitualment hi haurá en la major part de las produccions un cert estat de fluctuació entre la sobreabundancia y 'l déficit, de lo qual resultarán per tots els que 's troban empenyats en las tals produccions dificultats més ó ménos sérias. Quant aquestas dificultats no passen pas d' un cert límit, poden considerarse com inseparables de la mateixa condició de la vida humana, que no te res de cert ni absolutament assegurat, no havent volgut la Providencia que en aqueix mon hont l' home hi ha de passar no mes que alguns dias puga disfrutar en cosa alguna de inalterable seguretat. Las incertituts, las dificultats, los obstacles se troban per tot en la nostra existencia. Un las veu engrandirse y extendres á mesura que s' engrandexen y extenen las forsas de la nostra vida. Y de aquí ve que per rahó del mateix progrés del cambi, las complicacions no fan mes que multi-

plicarse y agravarse, y solamente por un redoblamiento de vigilancia y de prudencia se pot arribar á prevenir las ó atenuar al menos las tristes consecuencias. Quan esta vigilancia y esta prudencia faltan, lo mal puen las proporcions de un gran desastre; desastre que en lo nostre temps se 'l coneix ab un nom que expressa enérgicament la sua gravetat: se anomena una crisis.

Las crisis no son pas sempre lo resultat de las faltas del home. Acontexements que están por sobre de sa voluntat poden serne la causa. Un any de mala cullita posará á la societat en una crisis quals efectes se podrán fer sentir llarch temps sobre la condició del poble. Pero, encara que l' obra del home no entra per res moltes vegadas en los orígens de la crisis, no obstant la direcció impresa per la llibertat humana al moviment dels negocis en lo moment en que la crisis se manifesta, exercirá una influencia considerable per lo que toca á atenuar ó á agravarne las consecuencias. Que una crisis alimentaria afligisca una societat en la qual tots els treballs son ben distribuïts, todas las industrias sólidamente assentadas, sense haverhi res de fictici ni de arriscat en las empresas, esta crisis, sens dupte no 's podrá travessar sense pena, pero 'ls danys que haurá causat podrán sempre promptament repararse. Al contrari, quant una crisis de aquesta naturalesa cau sobre una societat mal cimentada en l' ordre industrial, la commoció que li causa hi fa ruinas que de temps no 's poden reparar.

Las crisis que dexan las marcas mes fondas y mes dolorosas son aquellas que tenen per causa la exageració extravagant que dona á certs géneros de treballs una passió cega per lo guany. Aquestas classes de crisis afligixen periódicament las nostras societats. Per ellas l' equilibri dels cambis se troba tant gravement compromés, que molt sovint no se 'l veu restablert sino després de molts anys de dolorosos sufriments per las clases obreras.

Quant la passió dels plahers materials s' ha apoderat de las ánimas y 'ls homens portan en aquest ordre de cosas lo poder de aspiració y de acció de que Deu els ha dotat per un noble fi, volen alashoras á tot preu y ben despressa adquirir la riqueza y ab la riqueza los goigs y 'l brill exterior que han vingut á ser lo somni de sa vida. Per realisar aquest somni se consent á donarse un poch de pena, pero es precís que aquesta pena sia curta y 'l profit sia considerable. Ara be; tots los géneros de treball no 's prestan pas igualment á eix desplegament accelerat y augment súbit de la potencia productiva, que fa creure en fàcils, en inmensos profits. L' agricultura, que es la que dona els mes considerables, no 'ls dona sino poch á poch, mitjansant un treball incesant y

molt llarch y en unas condicions de vida tranquila y modesta ab la qual poch s'hi acomodarian las pasions y ambicions que cercan en la riqueza un medi de disfrutar y de brillar. Envers, donchs, las industrias manufactureras es cap hont se giran las malaltissas impaciencias del materialisme contemporani, y aixís es com, portant per aqueix costat tots sos esforços desordenats, perturban tot l' ordre material y promouen en la societat calamitats y desgracias de las quals son las mes castigadas víctimas aquells que 'ls han servit de instruments. El poble es el qui 's mor de fam mentres que 'ls potentats de la industria y de la banca van á buscar, en novas aventuras, els medis de alimentar un luxo que apitjora, tot insultantla, la miseria del pobre treballador.

¿Quí podrá impedir la passa periódica de aquesta febre de industria y de especulació d' hont ixen tants mals? Qui 'ns salvará de exas crisis que comprometen todas las existencias, alsapremant todas las relaciones del ordre material, y que perturban la vida sobretot de aquells que, per rahó del seu baix estatament, son els que mes lluny están de tenir part en las causas del mal? En l' ordre moral es ahont deu cercarse lo remey. En lloch de aquesta cega passió y frenesí per la riqueza, de aquesta activitat inquieta é insaciable que porta per la societat sacudidasacompanyadas de tantas miserias, poseuhi 'lshábits de modestia y de abnegació de la vida cristiana, y tindreu resolt lo problema. Lo nostre sigle, afectat y tot com es als plahers y á las vanitats de la riqueza, comensa á sentir penosament lo buyt que en las ánimas dexa aquesta ardent preocupació dels interessos purament materials. Ell no dexa de sentir que aquesta febrós activitat, de la qual se esforça á atenyer un benestar sens límits, tot dextantlo sempre molt lluny de son terme, li lleva las forsas y 'l mata. Escoltem ó sinó un dels mestres de la escola económica de Inglaterra; la sua opinió fará tanta mes forsa en aquesta qüestió, quant ningú podrá pretenir que provingue dels principis que inspiran las repugnancias del cristianisme per la passió de las riquezas.

« Confesso que no estich pas encantat del ideal de la vida que 'ns presentan exos que creuen que l' estat normal del home es lo de lluytar incesantment per no haver de treballar; que aquesta brega ahont se reben moltes trepitjadas y molts cops de colze, y ahont se camina sobre 'ls talons y que es lo tipo de la societat actual, sia 'l destino mes desitjable pera la humanitat en lloch d' esser una de las fases desagradables del progrés industrial. Los Estats del Nort y del centro d' América son una mostra de aqueix período de civilisació, en las mes favorables circunstancias. En efecte, estos payssos se

»troban en apariencia lliures de totes las injusticias,
 »desllogats de totes las desigualtats socials que moles-
 »tan á la part masculina de la rassa caucasiana, en
 »tant que la proposició en que s' troban la població,
 »los capitals y la terra, assegura la abundancia á tot
 »home válit que no 's fa indigne per la sua mala
 »conducta. Ells tenen els sis articles reclamats per lo
 »Cartisme y res de miseria; y no obstant, á pesar
 »de que 's veuen signes de una tendencia millor, lo
 »resultat de tantas ventatjas es que la vida de tot
 »un sexo se emplea en corre derrera de doblas. Axó
 »no es pas una perfecció social qual realisació puga
 »venir á ser lo terme objectiu dels filántropos que
 »vindrán (1).»

Nosaltres no conclourem pas com M. Mill, de-
 clarantnos á favor del estat estacionari; ans al con-
 trari conclouem á favor del progrés constant de las
 masses envers una vida de benestar, digna y libre,
 que es un dels fruyts de la influencia del cristianis-
 me. Pero no hi ha pas mes gran obstacle á eix pro-
 grés que la perpétua instabilitat y las sacudidas pe-
 riódicas que portan á la societat las crisis industrials
 y comercials. Mes tart, tractant de la miseria, di-
 rem com ab la mes bona voluntat del mon las clas-
 ses obreras veuen, per la freqüent repetició de exas
 crisis, ferits de impotencia sos esforços per consoli-
 dar y elevar la sua condició. Doneu á las classes que
 imprimexen lo moviment als negocis la moderació
 cristiana en las suas costums; á la passió del luxu y
 dels plahers que avuy dia absorbeix la major part
 de las existencias, substituhíuhi tendencias y aspira-
 cions á un ordre mes elevat; ensenyeu als homes de
 no fer molt cas de la riquesa y de no veurhi mes que
 lo que hi veu lo cristianisme, un medi de alcansar
 un fi superior á l' ordre material; en una paraula,
 doneu per móvils á la societat los móvils de la vida
 cristiana, feu del desprendiment la regla de las cos-
 tums, y veureu com l' industria pren un curs de
 progrés regular, que si be encara podrán pertorbar
 alguns accidents ó extravíos passatgers ab los quals
 es precis sempre contar quant d' homes se tracta, no
 obstant no se 'l veurá com ara á cada instant aturat
 per dalta baixos desastrosos.

Se caminará mes á poch á poch per lo camí del
 progrés, pero mes á la segura. En lloch de ferse 'l
 progrés com ara molt sovint se fa en detriment dels
 treballadors, se farà á profit seu. En lo moviment
 reflexiu y mesurat de la riquesa, no 's veurá mes als
 treballadors contínuament malmenats com ho son
 avuy dia, entre una prosperitat excessiva y corrup-
 tora y una miseria que 'ls envileix y aclapara. Tam-
 poch se veurá á las classes á las quals pertany la

iniciativa en materia de industria entregadas á una
 instabilitat que no permet may á las fortunas y á las
 familias assentarse y formarse las tradicions; á exa
 instabilitat que fa de la vida una brega ahont cadescú
 está reduhit á pugnar per son profit personal y per
 son interés de moment, ahont las miradas al perve-
 nir s' apagan mes y mes devant de las apassionadas
 sollicitacions del present, ahont la set del guany tot
 ho domina y ahont la fortuna industrial y mercantil
 ve á ser lo gran y únich negoci de la vida. Per la ac-
 tivitats calmosa y regular del treball, tal com los bons
 hàbits cristians la donan á la societat, tots, grans y
 petits, capitalistes y obrers, arribarán cada hù en sa
 condició, á exa riquesa moderada y sòlida, que pot
 molt be no satisfacer á las insaciables ambicions y va-
 gas inquietuts del home separat de Deu, pero que
 bastan per l' home que fort ab lo pensament de Deu,
 cerca ab sos constants esforços y ab generosos sacri-
 ficis, la verdadera grandesa, la grandesa moral.

CÁRLOS PÉRIN.

¡AQUEIXES NOVÈL-LES! (1)

MOLTA estona fa que cerch, lo mateix qu' un *buço* que
 p' es fons de la ma cerca es coral, un rato d' ociosidat
 per ocuparme, ó per milló dí, per cridá s' atenció des pares,
 mares, fiys y fi es, respecte á sa lectura de cèrts llibròts que
 pululan molt per aquest mon, fent propaganda, y mostrant à
 n' els ignorants casos, ecsemples y fets, que molt més mos
 valdria p' es nòstro *sayo* si no los coneguessem en tota sa
 vida.

Es arribat es día que Deu m' ha dat un sòl ratet desocu-
 pat, y mogut pe sa idea que ja vos he dit, l' he ocupat escri-
 guent, bé ó malament, un petit consej, que voldria que l'
 aferrasseu tal còm una mare sòl aferrà á un aspirant à gènre,
 quant veu que sa séua fiya ja va p' es racons; y tan sòls per
 maparló à demunt aquesta revista, tan estimada d' els igno-
 rants, pues que segons es títol capsal es L' IGNORANCIA.

Hora es ja de que mos llevem sa bena que de molta estona
 fa duym devant ets uys, y agafem un instrument d' aquells
 que se diuen *microscòpios* que venen á *Can Lassalle*, de de-
 vant Sant Nicolau, per mirá quins son es llibres, ó sían ses
 novèl-les, que 'n lloch d' instruhirmós y guiamós p' es bòn
 camí, mos diuen mentides y mos mal encaminan.

Hora es ja de qu' aquelles atlòtes delicades, qual ròsa ve-
 llutada y plena de fragancia, se desprenguin de tots aquells
 que los proporcionan llibres d' aquests, que per cohirlós es
 necessari agafá unes armòlles, à fi de no embrutarse aquelles
 vèrges y pures manetes, avesades tan sòls à agontá sa guya,
 es ganxet, ó es també de brodà.

Llibres, històries y fins y tot novèl-les hey ha qu' es pòden
 lletgi per lo morals é instructives; però en camvi, n' hi ha
 qu' es lletgírlós causa à uns asco y gitera, y à altres sa séua
 perdicció.

Cassos desgraciats des derrés vos ne podria contá cent per
 un passòl, però còm jò no m' he proposat fastidiarvos, tan

(1) Mill, Principis d' Economia política, llib. IV. cap. VI.

(1) De *La ignorancia*, excelent periódich de Palma de Mallorca retallám aquest article, sobre qual oportunitat y justesa de color no volem dir una paraula.

sòls vos ne contaré un que de segü bastará per jutjá si dich mentida ó veritat.

Vatlot' aquí:

A cert poble d' una Ciutat hey vivia una familia honrada à carta cabal; se componia de pare, mare y una fiya, que la tenian més delicada qu' un sagrari. Era aquesta de caràcte molt afable, y d' aquelles qu' à sa séua cara duen es sello de s' ignorancia; no sabia que còsa era mal perque tan sòls coneixia sa bondat de qu' estava dotada, quant un veynat qu' habitava molt per ca-séua, comensà à durli per lletgí novèl-les d' aquelles inmorals qu' amb vius colós pintan es mal, inventat per autós de tan poch pes que no treuen romana.

Ella prengué tal entussiasme amb aquells llibres, que tot lo sant día no feya altre còsa més que lletgí; encara no n' havia acabat un, y ja amb mil súplices n' hi demanava un altre. Arribà qu' aquell, que desd' es primé día d' habità à la casa ja duya feta s' idèa, la demanà à son pare per tení amb ella, allò que se diuen *relacions*.

Son pare no volgué acceptá es *reto* per sa rahó de que na Tonina tan sòls contava catorze joriòls; però ells dos se venguieren maldament son pare per cap d' estil heu volgués, y amb s' esperiència qu' havian presa demunt es llibres, que per desgracia havian lletgits, pactaren prendre aygo y anarsen à disfrutá à fòra Mallorca ses dulsures de s' amor, que mal pin-sell los havia retratat.

Heu féren axí, deixant tots dos à sos pares sense dirlos «Còm va, hermano,» y s' embarcaren un vespre amb un llaut contrabandista que sortia per Alger.

Ell, abans, deixà una carta baix de sa pòrta de ca na Tonina.

L' endemà dematí poreu contá quins foren els desesperos des pares quant se trobàren sense ets séus fiys; no sabian qu' era lo que los passava, fins qu' es pare d' ella tropessà amb sa carta qu' es fugitiu li havia deixat, que deya mesclat amb varries reflexions que fojian perque s' estimavan, y que 'n arribà à pòrt li escriurían.

¡Mirau quines paraules de dos infants nu de dessèt añs y s' altre de catorze! ¡Oh, y quin mon! ¡Jò me pens qu' à catorze añs encara mamava!

Son pare cegat y pensant qu' estava complicat en so fèt es pare d' ell, agafà una destrál y s' en anà à cercarló per matarló, lo qual li costá poch trabay perque 'l trobà à ca-séua tot-sòl.

Després d' have fèt aquell assassinat, aquell bon homo compregué qu' estava perdút y per no veurerse amb una vergoña, s' en anà dins es corral de ca-séua y se penjá. Sa dòna, des sentiment, dins poch temps també morí; y es fugitiu, un per un vent y s' altre per s' altre, tengueren un dolent paradero.

Vat' aquí, amichs lectors, es fruyt de sa lectura de ses novel-les: vat' aquí dues families honradíssimes perdudes per aquests malanats llibres d' autors inmorals, que n' hi ha un bon esplet.

Heu vist axò. ¿Qui 'n tenia sa culpa de tot? Vat' aquí un problema bò de resòldre: sos pares. Molts dirán: «¿Sos pares? ¿y que saben els pòbres lo que lletgeixen els séus fiys? Ses derres que tenen, perqu' al contrari, encara están contents de veure que sos fiys duen idèa à instruirse.»

¡Holà! ¿còm estám? fins aquí haviam estat amichs; ¿vòl dí qu' un pare no li es d' obligació *solemne* es cuydarse de si es séu fiy adelanta ó s' atrassa en sos estudis? ¿vòl dí que vos atreviu à sostení, encara qu' indirèctament, qu' un pare pòt deixá de mirá amb quins llibres apren es fiy séu sa filosofia? Ja hey anau errats. Axò seria lo mateix, per ecsemple, qu' un directó d' una oficina, ó qualsevòl altre superió, à n' ets es-

crivents ó deixebles, no tengués obligació d' ecsaminá ó veure si els séus súbdits compleixen amb s' obligació; ó si 'n lloch d' axó, matan ses quatre ó cinch hores de feyna, pintant ni-nòts ó escriguent cartes ó poesies per sa séua atlòta. Axó es una rahó que no vòl fòrsa, que «tot superió, no tan sòls pare, té s' obligació baix de son punt d' honor, de mirá y corretgí es defèctes que qualsevòl qu' estiga à ses séues órdres, cometa tant d' ignorancia còm de polissonada.»

¿Qu' heu sentit siulá?

Passem ara, ydò, à sa subjectació domèstica.

¿Per quines cinchcentes no han de cuydá es pares de que 'n lloch de lletgí aquests llibres en llegeixcan d' altres, (novèles també) que 'n elles hey trobarán pintada s' esència vertadera de s' honestidat? ¿Per que 'n lloch d' aquets llibres impíos, no lletgeixen sa vertadera història de Santa Teresa de Jesús; ses òbres relligioses que publica en la actualitat es célebre poeta y paisá nòstro Don Thomás Aguiló; ses *Inspiracions* y *El Trovador mallorquí* des nòstro compatriòta també Don Josép Taronj, y moltes altres, no tan sòls recreatives, sí també instructives y filosòfiques, d' altres afamats historiadors, crítichs y poetas mallorquins y castellans? ¿Será, tal vegada, perque no duen paraules grolleres, ni esplican fèts-bruts, sinó bons con-seys y bells ecsemples?

Tot podria esse.

El mon à n' aquest sigle XIX ja 's arribat à tot; desde desmentí que Deu es sobre-tot, fins à burlarse descaradament d' els miracles més autèntichs que de mans poderoses del Alt firmament hem pogut esperimentí.

Per axò he dit, y repeteisch, qu' à n' aquest desgraciat sigle ja hem arribat à tot. ¡Oh, y que rahó tenia el virtuós Sant Vicens Ferré quant deya que vendria temps y quizá no estava molt enfòra qu' els vius tendriam enveja à n' els mòrts! Ja hey hem arribat à còsta de mil lleccencies, còm sòlen dí alguns *ignorants* de *panfonteta*.

Basta per 'vuy: comanám à tots es pares de nòbles sentiments, que no deixin lletgí à sos fiys aquests holichs de papés en forma de llibres, que no més son bons per embolicá fidèus, y se passetjan per aquest mon amb sa protecció de mil ambulants, que no recòrdan que un día tenim qu' esse porgats devant ets uys de Deu, y.... ¡ay de qui no passarà per dins es porgadó!

Y à vòltros, atlotetes, que venguereu en lo mon tant sòls per adornarló amb sa vòstra presència, no vulgueu lletgí, ni tan sòls mirá, perque fan mal d' uys, aquests *papeluchos*.

Si axí heu feys mereixereu ets aplausos de tothòm en general, y en particulá de tres ó quatre dotzenes de *pollitos* que voldrian torná *indiòts*, però no s' hi atreveixen perque diuen amb molta de rahó que 'l mon está perdut, y principalment ses dònès à causa de... ¡Aqueixes novèlles!

SECCIÓ LITERARIA.

L' ESPERIT CATALÀ.

Fiat.

No hi ha terra com la nostra,
De fills horts may n' ha engendrat;
Si 'l treball molt gran la mostra
L' ennobleix la llibertat.

De sa historia ben antiga
Ricas perlas sos fulls son;

Quant la sort li fôu amiga
S' obrí pas per tot lo mon.

Vingué un rey de fora casa,
¡May en vida hagués vingut!
Barcelona ja mitj rasa
Despertá en l' esclavitut.

Lo sant llibre dels usatges
Cremat fou per lo butxí
La gramalla ab tants ultratges
De vergonya 's va morí.

Lo temps volta y tot se muda;
Vé de Fransa 'l jóu feixuch;
La puvilla mitj retuda
Catalunya salva al Bruch.

De sas glórias, encisera
La garlanda s' rebifá.
Alens purs de primavera
Nova vida 'ns van doná.

Serva al cor nostra maynada
Cert caliu que 's veu lluhí:
Llengua y furs n' han tret brotada
Y pel maig solen florí

Núbols negres s' arrastellan,
Mar endins hi ha greu maror;
Oys y envejas se capdellan
Per ferirlo al mitj del cor.

Ella canta y be treballa
Y ab lo seu molt rica n' es
Qu' en los camps may ha fet falla
La llavor de tot progrés.

L' esperit que lluny la mena
Sols lo té un poble gegant;
Perque ajupi avuy la esquena
¡Valgam Déu, si patirán!...

29 Mars 1883.

ANTONI MOLINS Y SERRA.

RETALLS DE UNA NOVELA.

Al Excm. Sr. D. Eusebi Güell y Bacigalupi.

INTRODUCCIÓ.

EXINT de Girona pel portal de S. Pere se troba 'l terme de S. Daniel, un dels més bells de Catalunya. Enclavat dintre una extensa cordillera de montanyes, guardat al lluny per les de Ossor y 'l Montseny, regat per la riera del Galligans que vá á pérdrés al Onyar y abdos al Ter, format tot ell de masos escampats assí y allá, camps plens de verdor y ufania, boschs y fondalades ahont cantan á pler los aucells tot 'l any, es lloch en lo qual l' esperit s' hi delita, lo cor s' axampla y 'ls pulmons respiran aqueix ayre sempre dolcíssim y sanitó qu' es una de les mellors joyes de la terra catalana.

L' haverhi en lo terme de S. Daniel una riquíssima font de aygua ferruginosa nos obligá á ferhi més d' una passejada, are fará uns quatre anys, ab la que al mateix temps que hi trobárem la salut férem conexensa ab la gent de pagesia, qu' en bona fé no es cosa de dordre.

Un dia que no 'ns apressava la feyna nos detinguérem en un dels masos al objecte de passar una estona ab aquella cris-

tiana gent, que sempre te deferencies pera 'ls que som de ciutat y sempre pera tothom franca y atractívola conversa. Lo masover s' estava mesurant algunes quarteres de grá en una de aquexes espayoses sales de pagés, mentres un de sos fills anava apuntant en una llibreta lo que aquell li dictava. Sa esposa y 'l demés servey de la casa eran tots quiscú als seus quefers y no vingué del tot malament la nostra visita pera rompre la callada monotonía que regnava en aquell lloch.

En Janet, que tal s' anomenava 'l masover, era un home criat ab les prácticques de l' antigor, pero desarrollat al escalí de la vida moderna. Axís es que sens dexas d' ésser rigurós cumplidor de les lleys de Deu era bastant il·lustrat y quelcom amant de totes les conquestes materials y científiques del segle, lo que 's dexava traslluhir en l' ordre y agomboyament de quant á sa direcció estava, puix mentres los demés pagesos guardavan encare totes les rutines del art del camp, ell solia aprofitarse d' eynes y elements que tal volta algun de sos besavis hauria cregut obra de algun mal esperit. Per axó hem dit á tot' hora, y 'ns complavem en repetirho aquí, qu' en Janet era un model, ben digne de imitarse de homes de be, y de agricultors á carta cabal.

— Vos ray, Janet, — li déyam aquell dia, — que dintre 'l vostre mas y en mitx de les vostres terres podeu créureus un rey, sens envejar res á ningú, ab una dobla de quatre sempre que la necessitau y amat de la familia y 'l servey y 'ls vehins, com tal vegada ningú ho sia. Vos sí que podeu riures del món!

— No tant, no tant. Be es veritat, gracies á Deu, que un hom ha fet y fá tot lo que ha sabut y sab pera portar com cal la feixuga càrrega de la vida y del món, pero.....

— Ja sortiu ab peros? No 'us quexau, que tothom pogués cantar ab la vostra boca.

— Será per la sua culpa. Pero jo, sense que vulla quexarme de res, si no fos aqueixa canaya que 'm fan posar més neu al cap qu' en les serres dels Pyreneus no hi há, d' altre modo cantaria.

— ¿Y encare gosau á parlar? ¡Si teniu una familia qu' es un be de Deu!

— Axó plá! Alts y drets, com pertoca, pero no tant bons minyons com es de lley.

— No parlareu pas per l' Arcís, que assí s' está escribint mellor que cap notari.

— Gracies pel favor, — contestá secament lo fill d' en Janet.

— Ni per aquest ni per cap, — feu en Janet, — per aquest y per tots, que de tots estich content y de tots estich descontent.

— Com que tot ho voleu á punt de solfa.....

— Sí, á punt de solfa, y que m' en enorgullesch. Avuy se dona una defectuosíssima educació á les criatures y després los pares y 'ls moralistes se quexan de que la familia y la societat trantollan y perillan enfonzarse. Y perque sé jo ahont está 'l defecte de aquest mal, perque sé los resultats funestíssims que se 'n tocan, ho vull tot á punt de solfa y mos desitjos no son altres que 'l de procurar que lo que sempre han pogut dir d' en Janet ho digan dels meus fills.

— No aneu mal encaminat en lo que haveu dit de la educació, mes la vostra familia m' apar que be pot posarse al costat de la mellor educada que puga haverhi.

— ¡Tant de bo fos axís! Y si no es no será per culpa mia. ¡Se te de treballar tant pera portarlos á coll!

— Teniu rahó, pero us repetesch de que vos no us podeu quexar.

— També repetesch qu' ni me 'n quexo ni dexo de quexámen.

— Vaja, tornemhi. ¿Y donchs si us trobésseu en lo lloch del pobre Mateu, que, segons nos comptavan ahir, al cap de ses velleses se troba sens l' amor de sos fills y ab trenta mil disgustos á sobre que pot ser li serán la sua mort?

— ¡Deu me 'n reguart! Mes ¿á qué vá que vosté no 'n sab més que les beceroles de l' historia d' en Mateu y sa familia?

— Molt poca cosa 'n sé.

— Donchs si are no anés depressa y no fos ja tant tart li comptaria fil per fil la causa y 'ls efectes del que passa en lo mas y fora del mas d' en Mateu. ¡Quín exemple pera 'ls pares! ¡Quína lliissó pera 'ls fills! ¡Quína experiència pera la societat! Pero un altre dia, si á Deu plau será, que mentres nos quede vida y salut be havem de tornar á véurens.

— Home, demá que es diumenge, si es que volem, lo temps hi será de sobres.

— Sí, demá.

Y després de haverlo tocat per la espatlla y donada la bona nit, perque ja 'l sol s' havia post, nos en anárem á la font del ferro, esperant l' endemá ab afany pera fernos càrrech del que 'ns comptaria en Janet, que, de segur, que quand ell ho havia qualificat d' exemple, de lliissó y d' experiència, no fora cosa de dexarse perdre oblidat en les rónegues parets de un mas de S. Daniel.

Axis ho hem cregut, y, be ó mal embastat, veusho assí en forma de novela.

(Seguirá.)

CRONICA GENERAL.

Ab la data de 1 de Setembre acaba de publicar Sa Santedat lo Papa Lleó XIII una magnífica y hermosíssima Encíclica sobre la devoció del Sant Rosari. Com pensem donarla íntegra á nostres lectors, no 'n farem avuy extracte, limitant-nos solament á dir que la Encíclica *Supremi Apostolatus* está destinada á fer moltíssim de be á la Cristiandat, avuy mes que may necessitada de la poderosa arma del Rosari per alcançar victoria dels enemichs de la Iglesia.

Lo Papa encarrega especialment que 'l vinent mes de Octubre «sia dedicat y consagrat á la celestial Reyna del Rosari» y á est fi otorga particulars indulgencias.

— La antigua y pintoresca vila de Piera celebrá lo dia 8 del corrent ab tota esplendidesa sa tradicional festa major essent aquest any molt numerosa la afluencia de forasters que de las poblacions comarcanas com també de llochs més apartats hi acudiren, cridats molt sens dupte per la novetat que s' oferia d' estar contractada per tocar en los balls y concerts que debian darse la acreditada banda d' artillería resident en nostra ciutat y que dirigeix D. Lluís Bressonier. La animació que regná allí durant dos dias vá ser extraordinaria. Un dels més curiosos espectacles fou sens dupte la sortida de missa major, puix era allí de veure la gran profusió de ricas mantellinas blanques que ostentavan la major part de las fillas del país, prenda que per sort encare está allí molt en us.

Si consignem ab gust semblants festeigs, debem per altre part fer notar ab sentiment que una vila qu' está en disposició de costejar espléndidas orquestas no sab ó no vol associarse als bons desitjos del digne senyor rector de la matexa que ab un zel que 's fá acreedor al major encomi, ha axecat diferents voltas sa veu á fi d' obrir una suscripció per fer construir una urna ó escaparat hont estessin convenienment guardadas las banderas del temps de D. Jaume I que en la actualitat permaneixen colocadas en un recó de paret, esposadas á

esser per qualsevol melmesas. Molt nos plauria que 'ls desitjos del senyor Rector se complíssen.

— «Es setmanari L' IGNORANCIA, segons regoneix tothom, ha enseñat de lletgí es mallorquí á molta de gent, però s' enseñarlós d' escriurel ja es més mal de fé.

Desitjaríam qu' á ses escoles d' Instrucció primaria se destinas un dia cada setmana al manco per doná lliçons de lletgí y escriure sa nostra llengo, sa des neixe, que per més que fassem y n' estodiem d' altres, será sempre sa que mos es més natural, més fácil y més rica.

Mos dirán tal vegada els señós Mestres que no tenen Gramática per ferhó. Es cert, y bo seria que qualche *Mestre* que tenim en publicás una per petita que fós.

¿Y aquella des Certámen de Fires y Féstes, que tanta música duya y que té comensada Don Tomás Fortesa, perque no l' acaba? ¿Quí milló qu' ell?»

Parla molt bé L' *ignorancia*.

— Nostre bon amich senyor Comet, artista de tota confiança, ha obert en la sua habitació del carrer del Bisbe, número 12, tercer, una Academia de dibuix que recomaném als nostres lectors. Val la pena, en lo temps que correm que 'ls pares de familia miren avans d' enviar los joves á la ensenyança, ahont los envían, y en casa 'l senyor Comet, no sols apenarán com cal lo dibuix, sinó que ab lo dibuix no hi barrejarán las malas doctrinas.

— L' Ateneo católich-gracien e ha inaugurat un magnífich local de sa propietat. Lo diumenge últim se celebrá l' inauguració assistinthi las autoritats y gran concurrencia. Llegí un bon discurs lo Sr. Pareja y poesias los Srs. Collell y Omar, fentho alguns socis de las de la Sra. Penya de Amer, Aguiló y Rubió. La festa acabá ab un excelent y oportú discurs de Sr. Canonge Ribas.

— En poética y cristiana esquila mortuoria, que comensant ab una creu termina ab una estrofa de *Miréio*, nos ha sigut comunicada la mort de Madó Adelaida de Poulinet, mare del immortal cantor de Provensa, Frederich Mistral. Acaba de baixar á la tomba á la edat de 80 anys, confortada ab los sants sacraments de la Iglesia.

Lo bon Deu la rebí en sa santa Gloria y vesse en lo cor de gran poeta los consols de cristiana resignació.

— Ab lo títol de *La Medicacion Fósforo-Cálcica de Almera* nos ha vingut un opúscol que ve á ser un catálech rahonat de tots los preparats especials del celebrat farmacéutich Sr. Almera, que ja fa temps te montat un important laboratori á Vilassar. Los judicis favorables de notabilitats mélicas y científicas com lo Dr. Esquerdo, Larra, Trémols y altres que venen continuats en dit opúscol, son brillant proba del éxit obtingut en la curació de las enfermetats mes comunas avuy dia, ab la medicació que te per base la reparació dels fosfats en la economía del organisme humá. Lo Sr. Almera que continua tenint lo laboratori á Sant Joan de Vilassar, ha plantat Farmacia á Barcelona, carrer de Xuclá, 21.

— Lo nostre amich D. J. Sebastiá Carner, distingit farmacéutich católich, que ab un zel digne de tot elogi escriu constantment en lo excelent colega *El Sentido católico en las ciencias mélicas*, ha donat á llum una fulla utilíssima als metjes y farmacéutichs pera l' anállisis química, qual fulla ha merescut de tots los periódichs professionals las mellors alabansas. La recomanem als nostres amichs y felicitem al Sr. Carner.

EL AGUILA

PLASSA REAL, NUMERO 13.

GRAN BASAR DE ROBAS FETAS

ASSORTIT ESPECIAL EN GÉNEROS PERA LA MIDA.

Grans y selectes assortits en :

TRAJOS complets en cotó, dril cru y colors.	de 40 á 110 rals.
Id. id en llanas novetat, vicunyas, tricots y jergas	de 80 á 280 »
HABANERAS alpaca colors.	de 40 á 48 »
AMERICANAS llanilla, jerga, tricot, panyo y elasticoti.	de 44 á 170 »

Tot recent construit y confeccionat ab la elegancia y esmero que té acreditat aquest grandió establiment, primer en sa classe á Espanya, y al nivell dels millors del Extranjer, tan per sa organisació com per la bona confecció de las prendas.

BANCH VITALICI DE CATALUNYA.

COMPANYÍA GENERAL DE SEGURS SOBRE LA VIDA,

Domiciliada en Barcelona, Carrer de Sant Honorat, número 1, Cantonada á la Plassa de Sant Jaume.

CAPITAL DE GARANTÍA: 10.000,000 DE PESSETAS.

CONSELL DE ADMINISTRACIÓ:

D. Delfi Artós y Mornau.
D. Jaume Armet.
D. Antoni Borrell y Folch.
D. Antoni de Barnola.
D. Eduard de Casanova y de Galtero.
Excm. Sr. D. Ramon Estruch y Ferrer
D. Carlos de Fontcuberta.
D. Magí Fita.
D. Joseph Maria Galí y Vancells.
D. Francisco de Sales Jaumar.
D. Antoni Juncadella.
D. Joan Prat y Sancho.

D. Joaquim Puig de la Bellacasa.
D. Antoni Roger y Vidal.
D. Higinio de Rivera.
D. Joseph Suazo y Juvé.

Completan lo número de Concellers,
segons lo disposat en l' art. 77 dels
Estatuts.

M. Il·ltre. Sr. Arcediá d' aquesta Basílica.
M Il·ltre. Sr. Degá de la Facultat de
Medicina d' aquesta Universitat.

M. Il·ltre. Sr. Degá del Col·legi d'
Advocats.

DIRECCIÓ:

D. Delfi Artós y Mornau.
D. Antoni Borrell y Folch.
D. Francisco de Sales Jaumar.

GERENT:

D. Joseph Suazo y Juvé.

Las operaciones d' aquest Banch comprenen tres seccions, que son:

La Caixa d' imposicions.

Se admeten imposicions al interés de QUATRE PER CENT ANYAL. La primera imposició no pot esser menor de 100 pessetas: las següents s' admeten desde 25 pessetas. L' imponent pot retirar las cantitats y 'ls interessos, en tot ó en parts, lo dia que vulga. Si 'ls depòsits se fan per un plasso fixo, l' interés es convencional.

Los Segurs mútuos.

En esta combinació poden inscriurers noys y personas de totes edats, baix la condició de renunciar al capital é interessos, ó solsament als interessos, si lo soci morís. Per medi d' aquest segur poden formarse insensiblement capitals pera dots, pera redempció de quintas ó pera establirse 'ls joves en alguna professió ó industria, y per son medi pot además qualsevol persona anar augmentant lo seu capital pera gosarlo més tart ó llegarlo á sos hereus.

Los Segurs á prima fixa.

Hasta fá poch en Espanya careixiam d' un dels elements indispensables pera afiansar d' una manera fácil y estable lo porvenir de las familias, es dir, no teniam lo medi de proporcionarnos lo que en l' extranjer es considerat per qualsevol jefe de familia com lo patrimoní més segur, com la herencia més llegítima de la previsió y carinyo dels pares.

Lo BANCH VITALICI, donchs, ofereix aquestos medis, aquestos recursos, á qual efecte tant pera CONSTITUIR CAPITALS, com pera CREAR RENDAS, ha establert totes las combinacions necessarias y tot lo més perfecte que la práctica y experiència de dos sigles ha acreditat.

En la oficina general de la Companyía s' donan quantas explicacions siannecessarias, essent obert lo despatx, pera 'l públich de 9 á 12 del matí y de 3 á 6 de la tarde.